

NEMZETÉPÍTÉS A FÜLÖP-SZIGETEKEN: A FEGYVERES ERŐK SPECIÁLIS SZEREPE A TÖRTÉNELMI PÉLDÁK TÜKRÉBEN

Délkelet-Ázsia országai számára 1945 után a nemzetépítés különösen fontosnak bizonyult, a folyamatban pedig a hadseregnek mindenhol meghatározó szerep jutott. A Fülöp-szigeteken viszont a fegyveres erők még egy speciális, nem hagyományos szerepkört is betöltöttek, amely mind a mai napig különleges részét alkotja a nemzetépítés filippínó változatának.

Délkelet-Ázsiában – a fejlődő világ többi országához hasonlóan – a nemzetépítés a kezdetektől az államhatalom egyik legfőbb feladatának számított, a folyamat azonban területenként eltérő módon és eredménnyel ment végbe. Némiképpen közös vonásnak tekinthető viszont, a fegyveres erők – nem hagyományos értelemben vett – részvétele a nemzet egységének, fejlődésének a támogatásában. Thaiföld, Indonézia és a Fülöp-szigetek esetében, a függetlenség kivívását követően, a haderő – az ország védelme mellett – aktív szerepet vállalt a nemzet gazdasági, infrastrukturális, szociális és kulturális fejlesztésében, vagyis a gyakorlati nemzetépítésben. A Fülöp-szigeteki Fegyveres Erők (FFE) speciális szerepvállalása viszont, egyedinek nevezhető abban a tekintetben, hogy – a többi országgal ellentétben – a politikai főhatalmat soha nem birtokolta a katonai vezetés, így nemzetépítő feladatait minden esetben a polgári kormányzat egyetértésével, annak utasítására hajtotta végre. A katonai szerepvállalás az évtizedek alatt sokat változott, az utóbbi időben vesztett jelentőségéből, mindazonáltal máig a nemzetépítés fülöp-szigeteki változatának speciális elemét alkotja.

A NEMZETÉPÍTÉS PROBLÉMÁJA A FÜLÖP-SZIGETEKEN

A nemzetépítés fogalma többféleképpen definiálható, alapvetően a nemzeti identitás megteremtését jelenti az államhatalom segítségével.[1] Mivel a mai modern nemzetállamban a legitim hatalom a többség kezében összpontosul, a nemzetépítés egyúttal azt a folyamatot is jelenti, melynek során ez a többség kialakul.[2] Konstruktivista nézőpontból értelmezve, a nemzet építése egy „műszaki projekthez” hasonlítható, melynek során a politikai, gazdasági és a társadalmi rendszer fejlesztése a cél.[3]

Különösen igaz ez a megállapítás Délkelet-Ázsia államaira, ahol a függetlenség kivívását követően a modernizáció, a fejlődés jelentette a kulcsszavakat, az erős állam létrehozásának eszménye mellett. A Fülöp-szigetek, kivételes helyzetben volt a térség többi országához képest, hiszen elsőként viselt háborút a spanyol gyarmatosítók ellen, majd nyerte el a függetlenséget, az Egyesült Államok nemzetépítést támogató politikájának következtében.[4]

A régió országaival szemben ugyanakkor – kedvező pozíciója ellenére – a filippínó államnak számos problémával kellett szembenéznie a 20. század második felében,

melyek gátolták a nemzetépítés sikerét. Mivel egy „koraérett” és „gyenge” államról beszélhetünk, amely a politikai, vallási, etnikai és társadalmi megosztottságot és az abból fakadó problémákat, a rendelkezésre álló forrásaival nehezen tudta kezelni.[5] az ország biztonságát garantáló haderőnek a kezdetektől meghatározó szerep jutott a nemzetépítés folyamatában.

A FEGYVERES ERŐK SZEREPE A NEMZETÉPÍTÉSBN

A Fülöp-szigeteki fegyveres erők rendeltetését vizsgálva, beszélhetünk hagyományos és nem hagyományos szerepekről. A hagyományos szerep – a világ többi országához hasonlóan – lényegében az állam és a nemzet szuverenitásának védelmét, valamint területi integritásának biztosítását jelenti, a nemzetvédelmi törvényben foglaltaknak megfelelően.[6] Kétségtelen, hogy a Fülöp-szigeteki Fegyveres Erők, 1946 után kivették részüket a külső és belső ellenség elleni küzdelemből és sikeresen védték meg a nemzetet, bármely az állam létét fenyegető kihívással szemben.

A haderő nem hagyományos szerepvállalása az 1950-es évek elején kezdődött, a kommunista Hukbalahap (Népi Felszabadító Hadsereg) elleni küzdelem jegyében. A lázadás leverése érdekében Ramon Magsaysay elnök vezette be a „bal kéz / jobb kéz” megközelítést, melynek értelmében a hadsereg számos projektet indított az együttműködésre hajlandó felkelők életkörülményeinek javítása céljából (bal kéz), miközben az ellenállókkal szemben továbbra is erővel lépett fel (jobb kéz).[7] Az ország fejlődésének az elősegítése a gyakorlati infrastrukturális projektek révén, ettől kezdve alkotja szerves részét a fegyveres erők nemzetépítésben betöltött szerepvállalásának. Noha az évek során a haderő több civil állami intézmény szerepét is magára vette – Thaifölddel vagy Indonéziával szemben – a legfelsőbb politikai hatalmat soha nem ragadta magához, fenntartva a társadalom és a politikai elit pozitív ítéletét.

Dencio S. Acop ezredes szerint a nemzetépítés, úgy is definiálható, mint a filippínó fegyveres erők által végzett minden olyan program, projekt, vagy tevékenység, amely nem csupán a nemzet túlélését, hanem annak fejlődését is biztosítja.[8]

A 20. század során, a filippínó haderő a hagyományos és nem hagyományos szerepéből adódó feladatainak egyaránt eleget tett és valójában sokkal hatékonyabbnak bizonyult más civil államhatalmi szerveknél, ez a megállapítás pedig többnyire ma is igaz. Mindazonáltal az FFE, amely a hidegháború végén még a legkorszerűbb haderőnek számított a térségben, mára Délkelet-Ázsia egyik leggyengébb katonai erejének minősül.[9] A 3 haderőnem közül a hadsereg a legerősebb (10 gyalogoshadosztályt foglal magába), majd következik a haditengerészet és a légierő. Az erőfeszítések ellenére, a katonai modernizáció és a hadseregfejlesztés, a források hiányában csupán lassan halad, ezért a külső és belső biztonsági kihívások mellett, a nem hagyományos feladatok ellátása a mai napig komoly terhelést ró a haderőre.[10]

Ha fegyveres erők nemzetépítésben betöltött speciális szerepét a történelmi

tapasztalatok tükrében kívánjuk megvizsgálni, akkor 5 különálló periódust különböztethetünk meg: 1. a forradalmak kora; 2. az amerikai gyarmatosítás időszaka; 3. a második világháború utáni évek; 4. a Marcos korszak; ill. 5. az 1986-tól napjainkig terjedő időszak.[11]

A hadsereg és a nemzet születése

A filippínó fegyveres erők gyökerei a forradalmak korába nyúlnak vissza, a 19-20. század fordulójára. Önálló katonai erő nélkül az 1896-os Spanyolország elleni forradalom nem érhetett volna el a célját, ezért 1898-ban a Malolos-i konvenció által életre hívott hadsereg a kezdetektől alapvető szerepet töltött be a nemzetépítésben. Az Egyesült Államok elleni háború (1898-1901) során, a haderő hagyományos szerepét szintén teljes mértékben ellátta, noha a függetlenség ekkor még nem valósulhatott meg.[12]

Az amerikai gyarmatosítás időszakában (1901-1946) jött létre a Filippínó Rendőrség, amely a gyakorlatban inkább csendőrségként funkcionált, majd egy az amerikaiak parancsnoksága alatt álló katonai szervezet a Filippínó Felderítők, mielőtt 1935-ben megalakult volna a Fülöp-szigetek Hadserege. A második világháború kezdetén a filippínó hadsereget beolvasztották a területen állomásozó távol-keleti amerikai haderő kötelékébe, melynek következtében kivette a részét a Japán elleni vesztes hadműveletekből 1942 tavaszán, majd pedig az ellenállás megszervezésén keresztül, a szigetek felszabadításából is.[13] A háború befejezését követően, Washington akaratának megfelelően, a filippínó haderő szervezete teljes mértékben az amerikai mintát követte és annak ellenére, hogy a külső ellenség elleni védelem volt a fő funkciója, a gyakorlatban a kommunista ellenes belbiztonsági alkalmazás kapott prioritást, a hadsereg pedig a domináns haderőnemmé vált. [14]

A haderő nem hagyományos szerepének kezdete a háború utáni évekre (1946-1972) tehető, amikor a függetlenség megszerzését (1946 július 4.) követően a kommunista lázadás elleni küzdelem került a középpontba. Fokozatosan, a nemzetépítés új fázisába lépett és a nemzeti fejlődés került az előtérbe, a hadsereg pedig egyre nagyobb részt vállalt a fejlesztési projektekben. Ez kezdetben többnyire a háborús károk helyreállítását jelentette, majd pedig az elmaradott régiók fejlesztését. Az 1947-ben megalakult Fülöp-szigeteki Fegyveres Erők Ramon Magsaysay elnök utasítására már 1951-ben alkalmazták a „bal kéz / jobb kéz” politikát, melynek hatására a Hukbalahap ellenállását rövidesen sikerült is megtörni.[15] A civil-katonai műveletek összehangolását a Nemzetvédelmi Minisztérium irányította, a centralizáció pedig nagymértékben járult hozzá az eredményességhez. (A filippínó rendőrség is ekkor lett hivatalosan az FFE része.)

Az 1950-es évek közepére a katonai részvétel az infrastrukturális fejlesztésekben (utak, iskolák, kórházak, kormányzati létesítmények építése), már egyedülálló méreteket öltött és kialakultak azok a nemzetépítő funkciók, amelyek 2 évtizeddel később Marcos idején még markánsabban jelentkeztek.

A FEGYVERES ERŐK SPECIÁLIS NEMZETÉPÍTŐ FELADATAI A 20. SZÁZAD VÉGÉN

1972-ben, a szükségállapot bevezetésekor, a hadsereg nem hagyományos funkciói megváltoztak, tovább bővültek. Ferdinand Marcos uralma idején (1965-1986) az FFE, korábban ismeretlen mértékű politikai befolyásra tett szert, melynek következtében újabb, nem katonai szerepeket vállalt magára. Marcos mindenekelőtt az ország fejlődését kívánta elérni, ezért az egyetlen hatékony állami szervezethez a hadsereghez fordult, amelynek hatékonyságához nem férhetett kétség. Az 1969-től működő Honvédelmi program[16] keretén belül a nemzetépítés új megfogalmazást nyert, a projektekből összesen több mint 246000 ember profitált.[17] A hadsereg műszaki alakulatai 1973 és 1981 között 1,33 milliárd peso értékben hajtottak végre infrastrukturális fejlesztéseket.[18] Ennek eredményeként a kommunista Új Néphadsereg[19] felkelését is sikerült visszaszorítani, továbbá Mindanaón a Moro Nemzeti Felszabadítási Front[20] elleni küzdelem is hozott eredményeket. A „bal kéz / jobb kéz” politikájának azonban, pozitív és negatív oldalai is megjelentek, hiszen a fejlesztési projektek összességében nem bizonyultak tartósnak, miközben a haderő kizárólagos befolyása számos esetben jogsértéssel párosult, az emberi jogok pedig csorbát szenvedtek.[21]

1972 és 1981 között a szükségállapot bevezetésével, a haderő felügyeletét ellátó civil demokratikus intézmények háttérbe szorulásával párhuzamosan, a fegyveres erők közvetlen civil politikai részvétele is megerősödött, hiszen aktív állományú katonatisztek kerültek korábban választás útján betöltött közigazgatási, ill. kulcsfontosságú nemzetgazdasági és diplomáciai pozíciókba.[22] A nemzetgyűlési és helyhatósági választások lebonyolítása, ill. az állami vállalatok irányítása egyúttal a korrupció terjedését és a katonai értékek háttérbe szorulását is elősegítette, ill. megalapozta azokat a későbbi nézeteket, melyek szerint – Délkelet-Ázsia más országaihoz hasonlóan – a fegyveres erők hatékony nemzetépítő funkciója, egyúttal a legfőbb politikai hatalom megszerzését is szükségessé teszi.

Az 1986-os forradalom átalakította a haderő nem hagyományos szerepét, hiszen a nemzet fejlődését szolgáló tevékenysége mellett, első alkalommal vett részt a politikai rendszerváltozásban, meghatározva az ország jövőbeli hatalmi kereteit.[23] Corazon Aquino elnöksége alatt (1986-1992), a lázadókkal való kiegyezés szellemében, folytatódott az FFE infrastrukturális és közösségfejlesztési tevékenysége, az Új Néphadsereggel történő kiegyezést követően pedig, elsősorban a hadsereg felelt a kormányprogram végrehajtásáért a felkelők lakta területeken.[24] Mivel a hadsereg egyes csoportjai, az alkotmányban foglaltaknál nagyobb befolyást szerettek volna elérni, az Aquino kabinet ellen több katonai puccskísérlés is történt, ezeket azonban a vezérkar hűségének köszönhetően minden esetben sikerült leverni.

Fidel Ramos elnök idején (1992-1996), a katonai lázadókkal, a kommunistákkal és a morókkal való kiegyezés politikája nyert prioritást, melynek következtében a hadsereg nem hagyományos szerepvállalása is megerősödött. Az 42/94-es elnöki utasítás szerint, a hadsereg nemzetépítésben betöltött feladatai kiterjednek az alapvető

szolgáltatások biztosítására, a gazdasági fejlesztési projekteken való részvételre, a katasztrófavédelemre és a környezeti károk megelőzésére is.[25] Az FFE modernizációja során, az önálló filippínó rendőrség kikerült a hadsereg szervezeti kereteiből, miközben a biztonság megteremtése helyett a közösségfejlesztés (szegénység elleni küzdelem; egészségügy, oktatás fejlesztése) tett szert nagyobb jelentőségre.

HADERŐ ÉS NEMZETÉPÍTÉS AZ ÚJ ÉVEZREDBEN

A Joseph Estrada kormányzat (1998–2001) nyílt háborút indított a Moro Nemzeti Felszabadítási Front ellen, de ezzel csupán a korábbi, tartós békére tett erőfeszítések eredményeit semmisítette meg, a pusztán katonai erő alkalmazása („jobb kéz”) – ahogy a múltban – ezúttal sem járt sikerrel.

Estrada lemondását követően,[26] az alelnök Gloria Macapagal-Arroyo vette át az ország vezetését (2001–2010), ekkor a moro lázadók ellen megindított Bantay Laya hadművelet[27] keretén belül a békeépítés és a területfejlesztés újra a hadsereg elsődleges feladatává vált. Az eredmények elismeréseképpen, a katonák a civil bürokráciában is jelentős pozíciókhoz jutottak, noha különösen a választások lebonyolításának tisztaságát tekintve, a hadsereget számos kritika érte. 2007-ben létrejött a Nemzeti Fejlesztési Támogató Parancsnokság (NFTP),[28] melynek az irányításával, a hadsereg törvényileg szabályozott módon vállalt részt a kormány fejlesztési projektjeiben, az egész ország területére kiterjedően, a korábbinál sokkal szélesebb felhatalmazással.[29]

Valójában az FFE is egy „fejlesztési” intézménnyé vált, melynek hátterében az az elképzelés húzódik meg, hogy a terrorizmus elleni harc, ill. a lázadások megfékezése szempontjából, a veszélyeztetett területek hatékony fejlesztése a legjobb orvosság.[30] A Nemzeti Belbiztonsági Terv pedig, a fejlesztési projektek mellett, a fegyveres erők katasztrófavédelmi szerepét is tovább erősítette. Összességében, 2005 és 2009 között az NFTP 531 iskolaépületet, 482 alsóbbrendű utat, 366 vízellátó rendszert és 9 hidat épített.[31]

Benigno Aquino elnök hivatali idejében (2010–2016) csökkent a filippínó haderő speciális, nem hagyományos szerepvállalása, habár továbbra is a lázadókkal való kiegyezés maradt a legfőbb politikai célkitűzés.[32] 2012-ben végül, közel 1800 különböző fejlesztési projekt teljesítése után az NFTP-t feloszlatták, a hadsereg azonban továbbra is szerepet vállalt a közösségfejlesztésben, különösen Mindanaón, a morókkal történő megállapodás aláírását követően.[33] Aquino, elsősorban az FFE hagyományos szerepének a hangsúlyozását tartotta fontosnak, ezáltal pedig – Kínával szemben – az ország Dél-kínai-tengeri érdekeinek a védelmét. Az elnök a fegyveres erők modernizációja mellett is elkötelezte magát, a 2010-es Nemzeti Béke és Belbiztonsági Terv (Oplan Bayanihan)[34] részletesen foglalkozik a képességfejlesztéssel, noha a haderő szerepét illetően, a nemzetépítés speciális feladataira is találunk benne utalást. A tendencia várhatóan a június végén hivatalba lépő új elnök Rodrigo Duterte alatt is folytatódni fog.

ÖSSZEFOGLALÁS

Délkelet-Ázsia többi országához hasonlóan a nemzetépítés – a gyarmati múltnak köszönhetően – a Fülöp-szigeteken is a központi hatalom legfontosabb feladatai közé tartozott. Az állam gyengesége folytán azonban, a nemzetépítés során, a fegyveres erők központi szerep hárult és kialakult egy speciális, nem hagyományos katonai szerepvállalás. Az FFE által végrehajtott, az ország fejlődését segítő projektek eredményessége ugyan megkérdőjelezhetetlen, de a történelem egyes periódusaiban, ez a haderő túlzott politikai, gazdasági befolyásával járt együtt. Hogy a fegyveres erők nem hagyományos szerepvállalása mennyiben értékelhető pozitívként, azt nehéz eldönteni, ugyanakkor – a gyakorlati eredmények mellett – három tényezővel mindenképpen számolni kell. 1. Minél nagyobb mértékben vesz részt a hadsereg a civil fejlesztési projekteken, vagyis szűkös forrásaiból minél többet áldoz a speciális feladatokra, annál kisebb mértékben lesz képes ellátni hagyományos, a nemzet védelmét szolgáló szerepét. 2. Ezzel párhuzamosan a harcképessége, harci értéke is csökken, amely szintén súlyos következményeket eredményezhet. 3. Amint azt a tapasztalatok mutatják, a fejlesztési feladatok a katonai értékek háttérbe szorítását és a korrupció terjedését is okozhatják. Mindezeket figyelembe véve, az ország ideális fejlődése szempontjából, a nemzetépítés kereteinek – benne a haderő szerepének – körültekintő definiálása, megreformálása az elkövetkező évek egyik legfontosabb kérdését fogja jelenteni a Fülöp-szigetek számára.

[1] A nemzetépítés és az államépítés fogalmának a keveredésére gyakran még a tudományos művekben is találunk példát, noha a két fogalom jelentése eltérő. Előbbi, a nemzeti identitás megteremtésére vonatkozik, míg utóbbi az állam intézményeinek és infrastruktúrájának a kialakítását jelenti. Részletesebben: STEPHENSON, Carolyn: Nation Building. In: Beyond Intractability, January 2005
<http://www.beyondintractability.org/essay/nation-building> (2016.06.20.)

[2] MYLONAS, Harris: The politics of Nation Buildings: Making Co-Nationals, Refugees and Minorities. New York, Cambridge University Press, 2013. 17.

[3] SZPORLUK, Roman: Communism and Nationalism: Karl Marx versus Friedrich List. New York, Oxford University Press, 1988. 164.

[4] HAU, Caroline S.: Rethinking History and Nation Building in the Philippines. In: GUNGWU, Wang (edit): Nation Building: Five Southeast Asian Histories. Singapore, Institute of Southeast Asian Studies, 2005. 42-43.

[5] Mivel a független filippínó állam a gyarmatosítók elképzeléseinek megfelelően jött létre, az összetartó nemzettudat korábban nem alakulhatott ki, így az államhatalom legitimitásának elfogadtatása is akadályokba ütközött egyes területeken. BANLAOI, Rommel C.: Globalization and Nation-Building in the Philippines: State Predicaments in Managing Society in the Midst of Diversity. In: SATO, Yoichiro (edit): Growth and Governance in Asia. Honolulu, Asia-Pacific Center for Security Studies, 2004. 203.

[6] „A Fülöp-szigeteki Fegyveres Erők a nép és az állam védelmezője. Célja, hogy biztosítsa az állam szuverenitását és a nemzet területi integritását.” Executive Order No. 292 [BOOK IV/Title VIII/Subtitle I/Chapter 1-National Defense Policies] 1987. Official Gazette

<http://www.gov.ph/1987/07/25/executive-order-no-292-book-ivtitle-viiisubtitle-ichapter-1-national-defense-policies/> (2016.06.20.)

[7] ACOP, Dencio S.: The Expanded Nontraditional Role of the AFP: A Reassessment. In: PRISM, Vol. 3 No. 2 (2012) 100-101.

<http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?ots591=eb06339b-2726-928e-0216-1b3f15392dd8&lng=en&id=139227> (2016.06.20.)

[8] ACOP, Dencio S.: Assessing the Expanded Role of the Armed Forces of the Philippines in Nation-Building. In: Asia-Pacific Social Science Review, Vol. 6 No. 2 (2006) 132.

[9] STOREY, Ian: The Triborder Sea Area: Maritime Southeast Asia's Ungoverned Space. The Jamestown Foundation, October 24, 2007

http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=4465#.VzCZOViLTIU (2016.06.20.)

[10] Az FFE kötelékében jelenleg 125000 fő teljesít aktív katonai szolgálatot. A haderőreformról és a hadseregfejlesztésről részletesen lásd KLEMENSITS: 13-22.

[11] ACOP 2006: 132.

[12] ACOP 2006: 133-134.

[13] ZAIDE, Gregorio F.: Training for Self-Government” In: ZAIDE, Gregorio F.: Philippine History and Government. Manila, The Modern Book Co. 1983.: 287-307.

[14] ARUGAY, Aries A.: The Military along the Security-Development Frontier: Implications for Non-Traditional Security in the Philippines and Thailand. NTS-Asia Research Paper No. 10, 2012 6.

https://www.rsis.edu.sg/wp-content/uploads/rsis-pubs/NTS/HTML-Newsletter/Report/pdf/NTS-Asia_Aries.pdf (2016.06.20.)

[15] A Hukbalahap lázadás 1946 és 54 között érte el tetőpontját, Magsaysay pedig még védelmi miniszterként a CIA tanácsára döntött a hibrid stratégia kipróbálása mellett. A hadműveletek hivatalosan 1954 májusában értek véget, miután a lázadók vezére Luis Taruc is megadta magát. ACOP 2006: 136.

[16] A program fontos részét jelentették a PSYOP vagyis a civil-katonai műveletek és különösen az eredmények kiértékelése, az érintettek perspektívájából. A hadsereg speciális szerepvállalását többnyire azzal indokolták, hogy a frontvonalban élők szívének és elméjének megnyerése, a hadsereg pozitív megítélésének megteremtése, nélkülözhetetlen kritériuma a kölcsönös és eredményes nemzetépítésnek.

[17] ARUGAY: 7.

[18] ARUGAY: 138. 1981-es árfolyamon számítva, ez megközelítően 10,506 milliárd amerikai dollárnak felel meg.

[19] A Kína támogatását bíró kommunista mozgalom 1969-ben jött létre, két évvel később pedig nyílt lázadást indított a filippínó állam ellen, a társadalmi rend teljes megváltoztatásának céljával.

[20] A szeparatista szervezet 1972 óta folytatott fegyveres harcot a kormány ellen a muszlimok lakta országrész függetlensége érdekében.

[21] ACOP 2012: 7.

[22] ACOP 2012: 102.

[23] Marcos az ellenzék választási győzelmét követően, csupán akkor adta át a hatalmat, amikor az FFE a hadügyminiszter Juan Ponce Enrile Jr. és a vezérkari főnök Fabian Ver tábornok irányításával átállt a demokratikus erők oldalára.

[24] ACOP 2012: 103.

[25] Ramos tábornok, az egykori vezérkari főnök, a hadsereg nemzetépítő feladatait illetően, a következőképpen fogalmazott: „Hagyományosan a Fegyveres Erők formális célja, hogy a külső ellenség ellen cselekedjenek, de a valóságban más ettől eltérő funkcióik is vannak. [...] A Fegyveres Erőknek kritikus nemzetépítő funkciói vannak [...] A katonai egységek támogatják az egészségügyi, oktatási, béke és rend, valamint környezetvédelmi programokat, a hatalmas szigetcsoporthoz legtovább községeiben.” RAMOS: 41-42.

[26] Miután a felhozott korrupciós vádak miatt indított impeachment eljárás során, a haderő vezetése is megvonta tőle a bizalmát, Estrada a hivatalból való távozás mellett döntött.

[27] Szabadság ör hadművelet

[28] Elsősorban a hadsereg műszaki alakulatai tartoztak a parancsnokság alárendeltségébe.

[29] A filippínó hadsereg honlapján erről a következőket olvashatjuk: „Ez egy professzionális szervezet [a hadsereg] amely a tradicionális szerepeken kívül, mint a biztonság és védelem más különböző szerepeket is ellát, beleértve a köz szolgálatát és a nemzetépítést.” The Philippine Army Core Philosophy http://www.army.mil.ph/Core_Philosophy2/introduction.htm (2016.06.21.)

[30] Arugay 2012: 13.

[31] Acop 2012: 105.

[32] 2009 és 2011 között az NFTP összesen 179 különböző közegészségügyi létesítmény építésében vett részt 2,1 millió dollár értékben.

[33] 2014 tavaszán a kormány és a Moro Iszlám Felszabadítási Front (a Moro Nemzeti Felszabadítási Frontból kivált szakadár csoport) béke megállapodást kötött egymással, véget vetve 2 évtized elhúzódó tárgyalásainak.

[34] Közösségi szellem műveleti terv

FELHASZNÁLT IRODALOM

- ACOP, Dencio S.: Assessing the Expanded Role of the Armed Forces of the Philippines in Nation-Building. In: Asia-Pacific Social Science Review, Vol. 6 No. 2 (2006) 131-152.
- ACOP, Dencio S.: The Expanded Nontraditional Role of the AFP: A Reassessment. In: PRISM, Vol. 3 No. 2 (2012) 99-114.
<http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?ots591=eb06339b-2726-928e-0216-1b3f15392dd8&lng=en&id=139227>
- ARUGAY, Aries A.: The Military along the Security-Development Frontier: Implications for Non-Traditional Security in the Philippines and Thailand. NTS-Asia Research Paper No. 10, 2012 1-23.
https://www.rsis.edu.sg/wp-content/uploads/rsis-pubs/NTS/HTML-Newsletter/Report/pdf/NTS-Asia_Aries.pdf
- BANLAOI, Rommel C.: Globalization and Nation-Building in the Philippines: State Predicaments in Managing Society in the Midst of Diversity. In: SATO, Yoichiro (edit): Growth and Governance in Asia. Honolulu, Asia-Pacific Center for Security Studies, 2004
- Executive Order No. 292 [BOOK IV/Title VIII/Subtitle I/Chapter 1-National Defense Policies] 1987. Official Gazette
<http://www.gov.ph/1987/07/25/executive-order-no-292-book-ivtitle-viiisubtitle-i-chapter-1-national-defense-policies/>
- HAU, Caroline S.: Rethinking History and Nation Building in the Philippines. In: GUNGWU, Wang (edit): Nation Building: Five Southeast Asian Histories. Singapore, Institute of Southeast Asian Studies, 2005.
- KLEMENSITS, Péter: Védelmi reform és hadseregfejlesztés a Fülöp-szigeteken. In: Honvédségi Szemle, (2016) 144. évf. 2. sz. 13-22.
- MYLONAS, Harris: The politics of Nation Buildings: Making Co-Nationals, Refugees and Minorities. New York, Cambridge University Press, 2013.
- RAMOS, Fidel V.: A Call to Duty: Citizenship and Civil Responsibility in a Third World Democracy. Manila, FOSE, 1993.
- STEPHENSON, Carolyn: Nation Building. In: Beyond Intractability, January 2005
<http://www.beyondintractability.org/essay/nation-building>
- STOREY, Ian: The Triborder Sea Area: Maritime Southeast Asia's Ungoverned Space. The Jamestown Foundation, October 24, 2007
http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=4465#.VzCZOVILTIU

- SZPORLUK, Roman: Communism and Nationalism: Karl Marx versus Friedrich List. New York, Oxford University Press, 1988.
- The Philippine Army Core Philosophy
http://www.army.mil.ph/Core_Philosophy2/introduction.htm
- ZAIDE, Gregorio F.: "Training for Self-Government" In: ZAIDE, Gregorio F.: Philippine History and Government. Manila, The Modern Book Co. 1983.

Készítette: [Klemensits Péter]